

ד' סיון ה'תשפ"א	כניסת שבת	יציאת שבת
ירושלים	18:48	20:08
ת"א	19:11	20:10
חיפה	19:01	20:11
באר שבע	19:09	20:08

אירליו של יצחק

פרשת "במדבר"

עשר פרשיותיו של ספר "במדבר" - המתארות את מסלול המעבר מהמון עבדים חסר פרצוף, אל עם מגובש ומסודר הנושא זהות ויעוד ברורים - מתחלקות לשניים; חמש הפרשיות הראשונות מדווחות על התגבשותו של העם במדבר לחטיבה אחת, ועל העימותים והמאבקים שהתלוו להתגבשות זו: חטא המרגלים מוציא דיבת הארץ רעה, מחלוקתו של קורח, ועוד. ואילו חמש הפרשיות האחרונות מתארות כבר את סוף הדרך לארץ כנען, את מלחמות סיחון ועוג ואת ראשית ההתנחלות בארץ.

במדבר סיני קם העם היהודי, ובו חושלה ועוצבה דמותו הרוחנית. במדבר עלתה וצמחה תרבות שלמה ומקיפה, דת ואמונה, מערכת משפטית ואורח חיים, ולומד מכך המדרש משמעות עמוקה:

אומר מדרש רבה: 'למה ניתנה תורה במדבר? אלא כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר, אינו יכול לקנות את החכמה והתורה, לכך נאמר: במדבר סיני:'

בכדי לקבל את התורה, בכדי להפנים את חכמתו העצומה של הקב"ה, עלינו לרוקן את עצמנו מכל תוכן אחר וזר שהיה בנו קודם לכן ורק אח"כ להיפתח ולהתמלא.

"וידבר ה' אל-משה במדבר סיני, באהל מועד: באחד לחודש השני בשנה השנית, לצאתם מארץ מצרים--לאמר." (במדבר א', א')

היסוד לקנייני התורה, אם כן, הוא לשים עצמו כמדבר, להפקיר עצמו לגבי התורה הקדושה, לסלק את עצמיותו בשביל לימוד ועמל התורה, ללא שום חשבונות, רק כך הוא הופך לכלי בו יכולה התורה לשרות.

לא לחינם אומרים אנו בתפילת 'אלוקי נצור' - 'ונפשי כעפר לכל תהיה, פתח ליבי בתורתך', כי רק אחרי שאדם שם עצמו כעפר לכל, אז יכול לבקש על התורה. ומבארים המפרשים: "וְהִתְקַמָּה מֵאֵין תְּמַצָּא" - כשאדם יודע שהוא אין, אצלו תמצא החכמה.

כך ראינו בכל הדורות, תחילה עטפו עצמם גדולי ישראל במידת ענוה מופלגת, וכך צמחו הפכו עצמן לכלים המוריקים תורה לכלל ישראל.

האדם מהלך בעולם הזה כשהוא יכול לשאת עמו אוצרות מלכים: תורה, מצוות, מידות טובות ואמונה עמוקה בבורא. בדרכו בעולם עלול הוא להיתקל בחורשי רעה, במסיתים ובמקטרגים, שלוחי היצר הרע - החברה הרעה והמידות המושחתות. כולם תפצים לגזול ממנו את הישגיו הרוחניים ולהפכו לחסר-כול.

בכדי שיעבור האדם את הדרך המסוכנת ויצליח להגיע בשלום למחוז חפצו יחד עם אוצרותיו, באופן שלא יהיו למשיסה בידיים הזדוניות של ניסיונות העולם הזה, על האדם לנהוג בדרך הענוה וההצטנעות.

במסע כיבושיו, הגיע המצביא הנווד אלכסנדר מוקדון לארץ ישראל. ככל הנראה הוא הגיע מהדרום, מאפריקה, ובהיכנסו לארץ פגש את "זקני הנגב" והציג בפניהם שאלות שענייני אותו.

כתניכו של אריסטו, התעניין אלכסנדר בעניני הגות ומחשבה, ובהתאם לכך הוא הציג עשר שאלות עיוניות בפני הזקנים.

מתארת הגמרא (תמיד לב): עשרה דברים שאל אלכסנדר מוקדון את זקני הנגב, ואחת מהם: מה צריך אדם לעשות כדי להאריך ימים?

השיבוהו זקני הנגב: ימית את עצמו!

הציג בפניהם שאלה נוספת:

ומה הן הפעולות שאדם עושה הגורמות להחשת מותו?

השיבוהו זקני הנגב: יחיה את עצמו!

ויש לשאול למה כוונו הזקנים בדבריהם? מסבירים חכמים:

"ימית עצמו" - הינו יפיל את עצמו. הז"ל למדונו שהרוצה להאריך ימים אינו מפגין את מעלותיו ואינו מתגאה על הבריות אלא להפך, הוא מחציץ את מעלות הזולת וינהג בענוה ולא יגרום שיקנאו בו.

"יחיה עצמו" הינו להפך, ידגיש את עצמו ויתגאה על זולתו, ובזאת הוא יקצר את ימיו, כי הוא מעלה עליו את קנאת הבריות ויתנו בו את עינם הרעה. בדברים אלו טמון הבדל יסודי בן השקפת התורה על אושר החיים לבין הסתכלות שטחית על השגת עושר.

חג השבועות - זמן מתן תורתנו

לפני למעלה מתשע מאות שנה, חי בורמייזה, העיר בו חי רש"י, צדיק גדול ושמו **רבי מאיר בן יצחק נהוראי זיע"א**, הוא התפרסם כפייטן שחיבר פיוטים רבים ובהם שפך את שיחו לפני הבורא, בנוסף לכך ניחן רבי מאיר בקול ערב, וכאשר היה עובר לפני התיבה, היו לבבות המתפללים עולים על גדותיהם. רבי מאיר היה אהוב ונכבד על בני שתי הקהילות, מגנצה וורמייזה, ורש"י נמנה על חבריו.

רבים מפיוטיו של רבי מאיר הוקדשו לנושא הגלות, והוא ביטא צער עמוק על סבלות היהודים בגלות, ביכה את חורבן ביהמ"ק והיה מיצר ודואב על גלות השכינה. יחד עם זאת הוא גם חיבר תהילות ותפילות הודיה אל ה', שהיו חדרות שמחה אמונה ובטחון בגאולה העתידה לבוא.

לא היה כמותו בדרור שהיה מסוגל לבטא את רגשותיו של העם היהודי בשיריו ובפיוטיו. אחד הפיוטים היפים ביותר בארמית אותם חיבר רבי מאיר, הוא **פיוט "אקדמות"**. הפיוט מורכב מתשעים חרוזים, שכולם מסתיימים עם הסימט "תא" ארבעים וארבע השורות הראשונות ערוכות לפי האלף בית, שתי שורות לכל אות, שאר השורות מכילות את ראשי התיבות "מאיר בר' רבי יצחק יגדל בתורה ובמעשים טובים אמן וחזק ואמץ". הפיוט מתחיל במעין הקדמה - אקדמות האומרת כי

המחבר מבקש רשות לאמר דברי שבח לבורא עולם במילים ספורות, כי הרי אפילו אם כל השמים יהיו יריעת קלף שכותבים עליה, וכל עצי היער יהיו קולמוסין, וכל האנשים בעולם יהיו סופרים, לא היו מספיקים והיה זה בלתי אפשרי לתאר את גדולת הבורא ואת נפלאותיו, כאשר ברא את העולם בששת ימי המעשה, ולמרות שהבורא יתברך ברא מלאכים ושרפים אין ספור, המשבחים אותו ללא ליאות באהבה ויראה, הוא בחר

בעם ישראל שיעבדו אותו, ונתן ליהודים את התורה. בהמשך הפיוט מתאר הפייטן את גודל מסירות הנפש וקידוש השם של היהודים המעונים ונרדפים בגלות בין האומות, והגויים עושים ככל אשר לאל ידם כדי להכריח את היהודים לוותר על אמונתם ולהתבולל, בכל זאת דוחים היהודים את כל פיתויי העמים, ונשארים נאמנים לה' מתוך אמונה ובטחון, שהגאולה בוא תבוא וה' יפצה אותם על כל סיבלם. דבר זה מתואר באקדמות בצורת ויכוח בין אומות העולם לבין עם ישראל, הפייטן מסיים בקריאה לעם ישראל ולכל יהודי ויהודי להודות ולהלל לה' שבחר בנו ונתן לנו את התורה.

פיוט ה"אקדמות" נתקבל בשמחה והערכה והונהג לקרוא אותו בכל קהילות אשכנז, וכן בהרבה קהילות ספרדיות לפני קריאת התורה בחג השבועות, כיוון שהפיוט הנפלא חובר בארמית יש יהודים אשר לא מבינים אותו, עתה שעשינו הכרה עם פיוט קדוש זה, אמנם רק בקיצור ועל קצה המזלג, נוכל לומר אותו ביתר התלהבות, **ולשמוח שמחה כנה ואמיתית** בחג של קבלת התורה כי אם לא יום של מתן תורה לא היינו העם הנבחר - עם התורה.

רבים נוהגים ללמוד תורה בשמחה במשך כל ליל חג השבועות. יסודו של המנהג מבואר בזוהר (ח"ג צח, א): "חסידים הראשונים לא היו ישנים באותו הלילה והיו עוסקים בתורה... כך אמר רבי שמעון בשעה שהתכנסו החברים אצלו בלילה, הבה ונתקן את תכשיטי הכלה, כדי שתימצא מחר אצל המלך בתכשיטיה כראוי לה. אשרי חלקם של החברים, כאשר ישאל המלך את המלכה, מי תיקן את תכשיטיה והאיר את עטרותיה. ואין לך בעולם מי שידוע לתקן תיקונוי הכלה אלא החברים, אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא. ועוד מסופר בזוהר (ח"א ח, א): היה רבי שמעון וכל החברים מרננים ברננת התורה, וכל אחד מהם היה מחדש דברי תורה. והיה רבי שמעון שמח ועמו כל שאר החברים. אמר להם רבי שמעון: פְּנִי, אשרי חלקכם, כי למחר לא תבוא הכלה אל החופה אלא עמכם, משום שכל אלו העוסקים בתיקוני הכלה בלילה הזה ושמחים בה, כולם יהיו נרשמים ונכתבים בספר הזיכרון, והקב"ה מברך אותם בשבעים ברכות וכתרים של העולם העליון."

כדי להבין את דברי הזוהר צריכים לבאר שיום מתן תורה נקרא יום חתונה, שבו התקשר הקב"ה עם כנסת ישראל כחתן עם כלתו (תענית כו, ב). ובכל שנה בחג השבועות חוזר עניין מתן תורה להתגלות, וחוזרת כנסת ישראל להתחבר אל הקב"ה ככלה לחתנה.

כדי להבין את דברי הזוהר צריכים לבאר שיום מתן תורה נקרא יום חתונה, שבו התקשר הקב"ה עם כנסת ישראל כחתן עם כלתו (תענית כו, ב). ובכל שנה בחג השבועות חוזר עניין מתן תורה להתגלות, וחוזרת כנסת ישראל להתחבר אל הקב"ה ככלה לחתנה.

ואמרו המקובלים, שלימוד התורה בליל חג השבועות מכין את כנסת ישראל לקבלת התורה באופן היפה ביותר. ועל ידי כך, כאשר מגיע היום, היא זוכה להתעלות אל הקב"ה ולהתייחד ולהתקשר עמו יותר. ומתוך כך זוכים ישראל לשפע של תורה וחיים וברכה לכל השנה. ואמר האר"י הקדוש, שכל מי שיעסוק בתורה כל הלילה ולא יישן אפילו רגע אחד, מובטח לו שישלים את שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא, שכל חי האדם תלויים בזה.

אולם עיקר ההכנה לקבלת התורה הוא כאמור על ידי **השמחה שישמח בעבודת השם ובקיום מצוותיו**, וידוע מה שאמר האר"י הקדוש זיע"א שזכה לכל השגותיו, משום שקיים את המצוות בשמחה. ולעומת זאת, כל התוכחה האמורה בתורה באה משום "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ויטוב לבב מרב פלי" (דברים כ"ח). וכשחטרה השמחה אז נחשבים אצלו התרי"ג מצוות כתר"ג בעיות שהוא צריך להיפטר מהם, חס ושלוס.

ואיך מגיעים לשמחה? אם אדם יידע ויפנים את המאמר: "העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא. התיקן עצמו בפרוודור, כדי שתפגס לטרקלין": (אבות ד, טז). אם האדם יתהלך בעולם הזה בידיעה זו, בה הוא מבין כי "אני" אינו פה, עיניים ויתר האברים, שהרי בבוא היום הם כלים ונרקבים ותוותר רק הנשמה הרוחנית, כשהאדם מבין שכל חייו בעולם הזה הינם חלק קטן ופחות לעומת חיי נצח, אזי יודע הוא שאין צורך להשקיע בחיים הגשמיים ולרדוף אחר הצלחות מדומות של עולם הזה, ואפילו כשתנאי חייו בגשמיות בחלק מהזמן קשים מעט, הרי יודע שזה רק פרוודור, והוא מלא שמחה ומסתפק במועט שיש לו.

ומסופר, שעשיר אחד בא לבקר את ה"חפץ חיים", וראה את רהיטי ביתו העלובים, ורצה העשיר לקנות לו שולחן וכסאות חדשים. וה"חפץ חיים" סירב לקבלם ממנו. והסביר לו כך: כשאתה נוסע למרחקים עבור מסחר וכיוצא בזה, האם באכסניה שאתה שוהה בה בדרך אתה מבקש ריהוט יפה וחדש? אמר לו העשיר: לא, רק בביתי הפרטי אני צריך ריהוט יפה, אבל באכסניה הרי אני שוהה רק לזמן קצר ואין לי צורך להשקיע בזה. ענה לו ה"חפץ חיים": כך הדבר אצלי, שכל חי על אדמות הם קצרים ואיני צריך ליותר מזה, כי הבית האמיתי שלי הוא בעולם הבא, ולשם אני דואג לשלוח מה שיותר מצוות, כדי שיהיה לי שם את כל הנוחיות.

חדרו של פרופסור אשכנזי, גדול מנתחי המוח בישראל באותם ימים, ומנהל המחלקה הניו-כירורגית בבית החולים בילינסון בפתח תקוה, כבר ראה את כל סוגי המטופלים. לחדר הזה התנקזו המקרים הקשים והמסובכים ביותר של מחלות המוח בישראל, לכאן הגיעו מטופלים בדרגות החומרה הגבוהות ביותר שקיוו למצוא מזור אצל הפרופסור הנועד. אבל יום קשה וסערה מטלטלת כבאוותו יום, לא ראה החדר זמן רב. בתוכו ישב אדם, חיזור כסיד ורגליו רועדות בחוסר שליטה. ברכיו כשלו באימה, והיה נראה לפני עילפון. 'למעשה', קבע הפרופסור בצער, 'אתה מוגדר חסר סיכוי. המחלה כבר התפשטה בלי סוף. לצערי, אפילו ניתוח לא יכול להציל את המצב!'

האיש ישב, עיניו נפולות, ולבו הולם בפראות. 'אז מה זה אומר?' - שאל כאילו לא הבין. 'זה אומר - שניתוח הוא בלתי אפשרי, לא שייך במקרה כזה. הצילומים מוכיחים זאת מעל ומעבר לכל ספק. זה ענין של זמן, אולי אפילו ימים ספורים', אמר בקול שקט ותוך השתתפות כנה בצער על הבשורה הנוראה...

'אבל עשית כבר ניתוחים מסובכים - אז תנתח גם אותי!' - זעק האיש. 'ממילא אין מה להפסיד - לפחות תנסה!'... 'תסלח לי' - השיב הרופא - 'אני רופא ומנתח, אבל לא רוצח חלילה... הייתי עושה בשבילך כמיטב יכולתי, אבל אני אומר לך בכנות ובצער רב שאין כל סיכוי!'

האיש יצא בברכיים כושלות, וצנח על הכסא. לידו ישב יהודי נעים הליכות, שראה כי המטופל שלפניו אובד עצות, נכנס עמו בשיחה עד שהבין למה פניו כה קודרות. 'אני מציע שניסע ליחזון איש', שהוא גם צדיק וגם חכם' - אמר למטופל, 'אולי נלך לשאול אותו? הרי ממילא אין מה להפסיד!'

בשעת ערב מוקדמת נכנסו השניים לביתו של היחזון איש, שלבו נקרע כששמע את גודל הטרדיה. הוא ביקש כי יביאו לפניו את הצילומים, והם מיהרו לשוב אל הפרופסור ולבקשם. כששמע הפרופסור את הבקשה המוזרה, שאל בפליאה: 'מי זה היחזון איש? הוא רופא דגול? הוא יודע לראות צילומים?'... ואחרי רגע הוסיף: 'אתם יודעים מה - ממילא אין לי מה לעשות בהם, קחו ושיהיה לבריאות!'

למחרת בבוקר, התייצבו שוב בבית היחזון איש כשהצילומים בידיהם. החזון איש הניפם מול האור, התבונן בהם היטב, ולבסוף - קרע דף מתחברתו והחל לצעיר בקולמוסו. 'הנה, זה המוח' - אמר, וציינו עיגול ובתוכו עיגול נוסף, 'והמחלה ממאירה כאן' - שירטט קו מזוגג. 'ובוודאי' - הוסיף

החזון איש בפשטות, 'פרופסור אשכנזי צודק שאי אפשר לנתח מכאן' - הצביע על נקודה מסויימת, 'שכן אם ינתח מכאן - ינותחו המחלה והמוח גם יחד...' 'אך אם' - אמר היחזון איש אחרי הרחוק קל, 'לא ינתח משם, אלא יתחיל מכאן' - אמר וסימן ריבוע ובתוכו קו עגול, 'ומכאן ימשך בקו ישר עד לכאן' - שב והצביע על נקודה מסויימת - 'אז יוכל לנתח ללא דופי, המחלה תוסר, ואתה תזכה בבריאות איתנה!' - חייך וגם בירך. 'אז לכו בבקשה לפרופסור, והראו לו את מה ששרטטתי!'

מונית הוזעקה מאי שם, ובתוך שעה קלה כבר נקשו על דלתו של הפרופסור. הוא העיף מבט בציור, ונרתע לאחור בהלם. רגעי שתיקה ארוכים ומתוחים חלפו עברו, הפרופסור היה המום עד כלות נפשו, ואחרי זמן מה ביקש מהמזכירה: 'בטלי את כל התורים להיום, אני נוסע לבני ברק כעת'. שלושה נכנסו לרכב, שדחה את הדרך מפתח תקוה לבני ברק. במשך כל הנסיעה, שתק הפרופסור ולא דיבר מילה.

הגיעו לביתו של היחזון איש, וכשנכנסו, לפני הכל, שאל הפרופסור קצרות: 'האומנם?', האם כבודו הוא שצייר זאת? 'אכן', אישר היחזון איש, 'משחו לא ברור? שב בבקשה ואסביר לך, דבר דבור על אופניו'. הפרופסור התיישב על הכסא הישן, והגיב בשאלה: הכל ברור בציור, רק דבר אחד לא ברור - מנין לרבי הידע הזה? איך חשב הרב על הדרך המקורית הזו? 'ובבת אחת, פרץ מפיו שטף של שאלות: 'הן ניתחתי מאות מוחות בחיי, ומעולם לא חשבתי על הגישה הזו. איך חשב על כך הרב? האם כבודו מנתח מוח גאוני לא מוכר? באיזו אוניברסיטה למדת? אלו ספרים קראת? כמה מוחות ניתח הרב בחייו?'

'היחזון איש' חייך, והשיב בענוות חן: 'הרגליים הללו' - החווה על ברכיו, 'מעולם לא דרכו בשערי אוניברסיטה! העיניים הללו - היטיב את משקפיו, 'מעולם לא קראו אף ספר רפואה. ובכל זאת - נראה לי שהדרך שהצעתי לנתח - היא נכונה ובעלת סיכוי. הלא כן?'

'בוודאי שכן' - גמגם הפרופסור כשהוא מחוויר מרוב הלם, 'נכון שזה לא בטוח, אבל יש לדרך הזו סיכוי טוב להבריא את האיש. ניתחתי מאות מקרים בחיי, עברתי על עשרות ספרי רפואה והשתלמתי במיטב האוניברסיטאות - ומעולם לא עלתה בדעתי האפשרות הזו... מי יודע כמה אנשים הייתי יכול להציל... אבל אינני מבין... איך יתכן שאדם שלא למד רפואה ולא דרך בשערי אוניברסיטה יידע מעצמו על הדרך הזו? הגאון רבי חיים ברים זצ"ל, שהיה עד למעשה וראה אותו בעיניו, סיפר שהיחזון איש חייך קלות, הצביע על ארון הספרים ואמר: "כל הידע הדרוש לנו, אנו יודעים מהתורה הקדושה!"'

הפרופסור ההמום נפרד מהיחזון איש, וביצע את הניתוח בהצלחה, לשמחת המטופל המבריא ובני משפחתו.

לימים, כשהיה בכנס רפואי ונקרא לנאום, הוציא מכיסו את הציור שצייר היחזון איש' ונופף בו לעיני הקהל תוך שהוא קורא: 'לפעמים קשה לנו - הרופאים והמטופלים, לשמוע לרבנים ולהאזין לעצותיהם. הציור הזה מוכיח, כי החכמה האמיתית טמונה דווקא בתורה, ויותר מכל מה שלמדתי עשרות שנים באוניברסיטה - נמצא בחכמת התורה! אחרי כמה שנים, נכנס מתמחה לחדרו של הפרופסור, והביט במסגרות שעל הקיר - הנושאות כולן תעודות מאוניברסיטאות נחשבות בכל רחבי תבל. לצידן, תמונה לא גדולה, ממנה נשקפה דמותו של רב עטור משקפיים... 'זה בטח סבא שלך', הפטיר המתמחה לעבר הפרופסור. 'ממש לא' - השיב הפרופסור מינה ובינה, 'כל המסגרות מזכירות לי כמה אני יודע, והתמונה שלו נועדה להזכיר לי כמה אני עדיין לא יודע!... כמה חכמה טמונה בתורה הקדושה שהיא נחלת לומדי התורה!'

הסיפור, שסיפר רבי חיים ברים זצ"ל שהיה עד לו, פותח לנו אפיק נוסף להביט אל החכמה המופלגת הטמונה בתורה. יש בה הכל - ידע רפואי, ידע משפטי, סגולות לחיים טובים, מענה לשאלות פילוסופיות, הכל יש בה בתורה הקדושה, אותה קיבלנו מתנה ביום הזה - בחג השבועות! כמה עלינו לשמוח, לצהול ולשוש ביום קבלת התורה. 'אשר בחר בנו מכל העמים' - זכינו בזכות ייחודית שאין כדוגמתה: 'ונתן לנו את תורתו' - שיש בה הכל, כל הפתרונות לכל בעיות החיים, כל סוגי החכמות, פסגת הידע והקדמה - הכל כבר מונח וטמון בתורה. והדרך לזכות בה - היא פשוט לשבת ולעמול בתורה, להתמיד בעיסוק בה ברצינות וברציפות, לקנות בה ידיעות נרחבות ולעמול על הבנתה!

אם ניקח את האות האחרונה במילה הראשונה שמתחילה כל חומש, ואת האות האחרונה במילה שמסיימת כל חומש נקבל דבר נפלא:

בְּחֹמֶשׁ בְּרֵאשִׁית	בְּרֵאשִׁית	בְּמִצְרַיִם
בְּחֹמֶשׁ שְׁמוֹת	וְאֵלֶּה	מִסְעֵיָהֶם
בְּחֹמֶשׁ וַיִּקְרָא	וַיִּקְרָא	סִינֵי
בְּחֹמֶשׁ בַּמִּדְבָּר	וַיִּדְבַּר	יְרֵחוֹ
בְּחֹמֶשׁ דְּבָרִים	וְאֵלֶּה	יִשְׂרָאֵל

האותיות שהתקבלו: ת ס ה א י ר ו ה ל
וכשנסדר את עשרת האותיות האלה נקבל: **תורה מא-להים**

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.
לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל נלב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.